

Dr. Veronika Rot Gabrovec
Filozofska fakulteta
Oddelek za anglistiko in amerikanistiko

Ljubljana, 26. december 2010

Priloga

Pisna ocena učnega gradiva **WAY UP UPPER INTERMEDIATE**

Avtorica: Joanne Collie
Založba: Rokus Klett, d. o. o.
Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2011 (?)

V pregledu sem imela učbenik *Way Up Upper Intermediate*, ki ga sicer spremljajo še dodatna gradiva, ki pa niso predmet pričujoče ocene.

Avtorica učbeniške serije *Way Up* je Joanne Collie, tudi v Sloveniji znana avtorica številnih priročnikov s področja pouka tujih jezikov. Učbenik *Way Up Upper Intermediate* je drugi v seriji. Prvi za stopnjo *intermediate* (torej za uporabo v prvem in drugem letniku srednjih šol) je izšel v začetku leta 2010, drugi, novi, je namenjen tretjemu in četrtemu letniku srednjih šol

Tudi v svojem novem izdelku Colliejeva nadaljuje pot, ki jo je skupaj z založbo začrtala v prvem delu – od učbeniške serije se to navsezadnje tudi pričakuje. Morda je v drugem delu še nekoliko bolj poudarjen pristop, ki želi biti blizu »*digitalnim domorodcem*« oziroma t. i. *Generaciji Z*. Avtorica skuša mnogo gradiv prikazati kot spletna (pa čeprav to vsa seveda niso), obenem pa uporabnikom dejansko ponuja možnosti, da pisne izdelke, ustne nastope učitelju in učencem pošljejo oz. prikažejo tudi s pomočjo novih tehnologij. Učbenik je torej pisan z mislijo na učenca oz. na lastnosti, kakršne naj bi mladi danes po splošnem prepričanju imeli.

Podatkov, kako je z drugo veliko skupino uporabnikov serije *Way Up*, z učitelji, v času pisanja recenzije nimam. Prvi učbenik iz serije je v uporabi od septembra, povratnih informacij žal še nisem dobila, predvidevam pa, da je na terenu imela oko in uho založba in morebitne pripombe in želje učiteljev upoštevala pri pripravi tu obravnavanega, drugega učbenika.

Vizualna plat

Svojo tokratno oceno bom začela s tistim, kar najprej opazimo, ko učbenik vzamemo v roke: z njegovo tehnično ureditvijo oz. vizualno platjo. Vemo namreč, da je na oko privlačen učbenik motivacijsko močnejši od sicer kvalitetnega, a dolgočasnega. Vemo tudi, da z barvami in tiskom lahko podpremo ali pa podremo sporočilo oz. vsebino.

V rokah sem sicer imela še nevezano gradivo, ki je še čakalo na zadnje uredniške posege, a že to je obljublajo barvit in pregledno urejen učbenik. Barvna shema označuje posamezne module (v knjigi so štiri tematsko zaokroženi sklopi oz. moduli), tudi znotraj poglavij obarvani razdelki učencu omogočajo sistematično iskanje po straneh.

Všeč mi je, ker se je avtorica odločila vključiti tudi različne tabele in grafe, ne le fotografij, tudi taka gradiva namreč pripomorejo k barvitosti učbenika, obenem pa učencu omogočajo spoznavanje terminologije ter načinov še drugega in drugačnega jezikovnega in nejezikovnega sporazumevanja.

Ob siceršnji pohvali videza gradiv imam tudi nekaj bolj kritično naravnanih opazk.

Kot sem že zapisala, se je avtorica odločila, da *Generaciji Z* nudi več spletnih aktivnosti, možnosti uporabe mobilnih telefonov (kamere) in pisanja elektronskih sporočil itd. Tudi nekatera besedila, ki so vključena v učbenik, v navodilih oz. spremnem besedilu Colliejeva označuje kot *spletna* – a ko jih pogledamo, tudi slučajno niso videti taka. Edino, kar namiguje na vir, je nekakšna prazna »naslovna vrstica«. Škoda, videti ni nobene razlike med navadno »lekcijo« in živahnim, interaktivnim spletnim besedilom.

Zavedam se seveda, da gre za natisnjene izvedbe spletnih oz. »spletnih« besedil. A kaj, ko je potrebnega le malo truda, pa je besedilo dejansko lahko videti podobno tistim s spleta! Recimo, v besedilih se zlahka označi navidezne povezave, torej modro obarvana in podčrtana gesla (na str. 32 bi tako lahko podčrtali Dragatuš, folk instruments, Slovenia, EFDSS, Celtic - skratka tisto, kar bi na neki resnični spletni strani verjetno bilo ponujeno kot *link*.) Podobno bi se lahko tudi na str. 40 najbrž dalo t. i. *online debate* urediti tako, da bi bila videti pristnejša, pa še kje.

Če želimo mladim dokazovati, da jih opremljamo z znanjem tudi za branje besedil v digitalnih medijih, je torej najbrž smiselno tudi vizualno prikazati vsaj nekaj razlik med običajnim učbeniškim besedilom in tistim, ki se (samodeklarira) kot spletno besedilo.

Druga pripomba se navezuje na del učbenika, ki ga žal v času pregleda še nisem imela v rokah, predvidevam, da zaradi zahtevnosti priprave in komunikacije z založbami in posamezniki. Govorim o bibliografiji in zahvalah, torej razdelku, kjer so navedeni uporabljeni viri, avtorji itd (predviden za stran 143). V glavnem delu učbenika namreč pri večini besedil ni navedenih ne avtorjev ne virov, kar me nekoliko preseneča. Predvidevam sicer, da je marsikateri izmed člankov prišel kar izpod peresa Colliejeve, obenem pa je kar nekaj besedil in slikovnega gradiva vzeti s spleta - taka je večina slik, bi rekla. Najbrž je precej avtorjev anonimnih, nekaj pa nedvomno znanih in živih. Vse lepo in prav, učbenik naj bo živahno opremljen in vsebinsko bogat, da bo le vse skrbno navedeno med viri – dijaki se morajo tudi med listanjem učbenika zavedati, da spletna bogastva niso namenjena le pobiranju in prilaščanju.

A kot sem s pohvalo začela razdelek o tehnični ureditvi, naj ga tako tudi sklenem: všeč mi je naslovnica, še zlasti, ko jo gledam kot nadaljevanje sporočila tiste, ki je bila uporabljena na učbeniku za nižjo stopnjo. Na slednji (stopnja *intermediate*) je namreč prikazan čakajoči na postaji podzemne železnice. Na novem učbeniku (stopnja *upper intermediate*) pa gledamo že na plano (pač naslovu učbeniške serije primerno!): vidimo dostop na postajo podzemne železnice. Strogo gledano je na fotografiji seveda obenem vhod in izhod, torej pot *down* in *up*, a pustimo to, predvidevamo, da smo se pravkar prebili na svetlo, v živahen vsakdan, dobro opremljeni z jezikovnim znanjem in pripravljeni na komunikacijo z ljudmi okrog nas. Domišljeno. (Me pa seveda zanima, kam neki se bomo premaknili, če v založbi slučajno predvidevajo tudi izid stopnje *advanced*?)

Spremljajoči avdio- in videoposnetki

Pri pregledu učbenika žal nisem imela možnosti poslušanja posnetkov oz. vpogleda v številne videoposnetke, ki jih omenja avtorica. Kolikor lahko ugotovim iz opisov in vaj, gre za posnetke široke palete govornih situacij. Metode dela, ki jih avtorica omenja, vključujejo poslušanje in pa poslušanje, ki je podprto z vizualno pripovedjo, kar nas približa tudi

življenjski situaciji. Res škoda, da nisem slišala posnetkov, ker me zanima, ali so govorniki na posnetkih slišati naravno. So slušna gradiva režirani posnetki? Scenaristično polpripravljeni (kjer ima govornik napisane le iztočnice in glavno sporočilo, celotno besedilo pa mora pri snemanju na naraven način zgraditi sam)? Rada bi jih slišala, vsaj nekatere - z zanimanjem bi prisluhnila npr. pogovoru s Slovenko Katarino. Kakšno angleščino govori? Kakšen je naglas, intonacija? Se premikamo v smeri ELFa? Zaenkrat odgovorov še nimam.

Zasnova učbenika in vsebina

Učbenik tudi v vsebinskem in organizacijskem pogledu smiselno nadaljuje in dopolnjuje, kar je začel njegov predhodnik na *intermediate* stopnji. Razdeljen je v štiri tematske sklope, ti pa v pet poglavij, v vsakem izmed teh je obdelan določen aspekt: družba in kultura, dosežki sodobne tehnologije, življenjski izzivi, medosebni odnosi na različnih ravneh. Kakor so že na pogled med seboj povezane tematske enote, tako tudi sama avtorica mestoma opozarja, naj se učenec vrne oz. v spomin priključuje prejšnje enote ter obnovi že prej pridobljeno znanje; le tako ga bo v novi enoti nadgradil in vsebinsko dopolnil. Obenem avtorica jasno pove, kje je možno najti dodatne vaje.

Sistematično je videti tudi razvijanje receptivnih in produktivnih jezikovnih zmožnosti. Avtorica se tako po korakih loteva pisanja življenjepisa in priprave na intervju pred sprejemom v službo, pisanje spisov obdela po smiselnih delih (uvod, zaključek, vezno tkivo besedil). Učence pripravlja na različna govorna in pisna besedila (že omenjeni CV, spremno pismo, elektronska sporočila, intervju, poročilo, kritika ...), na različne medije (elektronske, tiskane). Ponuja zglede in orodja.

Ob vsebinski zaokroženosti lahko posebej izpostavim očiten trud, da bi učenec pridobival znanje s pomočjo zanimivih, pogosto celo zabavnih oz. duhovitih besedil. Avtorica je v učbeniku uporabila tudi paleto domiselnih tipov vaj – še posebej so mi všeč tiste, ki so kombinacije različnih vaj in ki kažejo, da pouk angleščine ni in ne sme biti zgolj trening oz. priprava za maturo: iskanje besednih zvez in dopolnjevanje besedila, uganjevanje besed in transformacija stavkov itd. Sprehajamo se med vajami, ki od učenca zahtevajo receptivne zmožnosti, in takimi, ki želijo produkcijo in to ustvarjalno: učenec lahko sam napiše mednaslove, nariše strip – ali pa, če želi biti značilen predstavnik svoje generacije, pošlje elektronsko sporočilo. Všeč mi je enota, kjer spodbuja pogovor oz. pisanje o knjigah oziroma filmu in kjer učencem ponudi izbor osnovne terminologije (str.126 -7). Dragoceno je poslušanje z dopolnjevanjem grafov in razpredelnic (statistika, številke). Koristne so tudi vaje, kjer avtorica ponuja znanje o drobnih, pogosto neopaženih načinih jezikovnega izražanja (npr. o tem, kako ublažiti svojo izjavo in kako pomen okrepiti), ki pa jasno ločijo govornika z manj jezikovnega znanja od tistega, ki je suveren in blizu naravnim govornikom tujega jezika.

(V učbeniku najdem tudi vaje, ki so mi precej manj všeč - kot je npr. tista na str. 8, kjer se od učenca pričakuje, da bo napisal stavke z glagoli v določenih slovničnih časih. Kdaj – razen v šoli – kaj takega v življenju počnemo? A priznam, v šoli so take vaje včasih koristne...)

Avtorica skuša mestoma vajo spremeniti v igro in naloge poimenuje 'uganka', 'preizkusi svoj spomin'. Ponekod je pri tem bolj uspešna, drugod malo manj: bodo učenci res sprejeli preizkus spomina na str. 90 kot *igro* – ali vendarle kot *ponavljanje, preizkus*?

Ob predajanju jezikovnih znanj, avtorica ves čas spodbuja zavedanje o učnih procesih. Pri razvijanju vsake spretnosti, pri jezikovnih vajah in pri bolj ustvarjalno naravnanih dejavnostih učenca opozarja, naj razmišlja o tem, kako je prišel do rešitev, zaključkov, izdelka. Predlaga mu, da svoja dognanja in namige deli s sošolci, da od njih tudi sam pridobi nasvete in povratno informacijo. Učenci se učijo angleščino, obenem pa tudi, kako se je treba učiti.

Pa še nekaj lahko posebej omenim in pohvalim – nekaj, kar mi je ugajalo tudi v prvem delu učbeniške serije. Avtorica je pisala učbenik prav za slovenski trg in zato zavestno ter vestno vključevala gradiva, ki govore o učenčevem domačem okolju. Na voljo so statistični podatki o nekaterih segmentih življenja v Sloveniji, besedila govore o folklorni skupini iz Dragatuša, o mednarodno uspešnih Akrapoviču in Lari Bohinc, o ameriški astronautki slovenskega rodu, omenjena je Hiša eksperimentov. (Prav slednja me je še posebej razveselila, tako v sami učni enoti kot kasneje v predlogu za projektno delo; fizika v obliki, ki jo ponujajo v Hiši eksperimentov, je namreč menda edina, ki me uspe resnično navdušiti.)

Ker sem bila naprošena, da gradivo pregledam kot kritična bralka, imam seveda tudi nekaj pripomb. (Seznam manjših oz. tipkarskih napak sem oddala urednici izdaje že pred oddajo te pisne ocene, predvidevam, da jih bodo pri pripravi končnega izdelka upoštevali.)

- Pri pregledu učbenika nisem imela vpogleda v spremljajoče gradivo za učitelja, zato ne vem, kaj bo tam pisalo ob gradivih na str. 17, kjer naj slovenski učenec napiše pismo kitajskemu prijatelju o prvem aprilu. Učenca pred pisanjem »pisma« vsekakor velja npr. opozoriti, da verjetno ne pozna kitajske lestvice vrednot. Se bo ob »promociji« zahodnega običaja (=šal ob prvem aprilu) torej zavedal, kaj v drugi kulturi šteje kot laž? Kako pomembna je resnica – in kaj šteje za resnico v Sloveniji in kaj na Kitajskem? Najbrž je vsaj v gradivih za učitelja smiselna kaka opomba v zvezi z medkulturno komunikacijo.
- Na straneh 12 in 13 je avtorica (ali pa tehnična urednica) zbrala slike šopka izumiteljev (med njimi se najde celo ena ženska!): Baird je bil Škot, Gutenberg Nmec, Florjančič je Slovenec, Cochrane, Edison in Straus so bili Američani, da Vinci Italijan. Slike se navezujejo na uvodno vajo, pridane pa so besedilu *What makes a good inventor*, ki govori o avstralskih izumiteljih. Ker so slike pobrane s spleta, ne vidim razloga, zakaj se ne bi potrudili najti npr. slike Avstralca Davida Warrena, omenjenega v članku, ki bi smiselno povezala uvodno aktivnost in članek?
- Mimogrede: ali z Josephine Cochrane povezujemo pomivalni stroj (*dishwasher*) ali pralni stroj (*washing machine*)?
- Na strani 26 beremo elektronsko sporočilo. Mlado dekle govori o odzivih svoje družine na svojo drzno odločitev. Da babica ponudi precej klišejski komentar, to še gre. Ampak, ali bi Kevin, dekletov mlajši brat, res izjavil '*What a silly thing to do*'? In bi dekle (ki svoj mail zaključi z *loads o' luv*) to tudi tako zapisalo? Krasna priložnost za smiselno vključitev pogovornega sloga mlade generacije (še zlasti, ker gre za email!), ki pa je zamujena.
- Na str. 28 imamo spet elektronsko sporočilo. Pošiljatelj Carter podrobno opisuje in priporoča v branje dve knjigi, nikjer pa ne omeni njunega naslova?!
- Všeč mi je, kako je avtorica povezala Burnsa in Prešerna (str. 36) – ponovno je izpričan avtoričin trud, da vključi za slovenske učence relevantne teme. Zanimivo pa je, da je slovenski sodelavci tu niso opozorili na zelo aktivno *Društvo slovensko-škotskega prijateljstva*, ki med drugim vsako leto z Burns-Prešernovim večerom slavi oba pesnika. Najbrž bi omenjeno društvo z veseljem prispevalo kako sliko za učbenik, morda še kakšno drugo gradivo. Če je priložnost, da bi nanje opozorili v učbeniku, zamujena, naj bodo omenjeni vsaj v gradivih za učitelja.
- Morebiti bi veljalo med navedene možnosti za prvi odziv ob branju in poslušanju pesmi na str. 37 pridati tudi prazno vrstico in kakemu razmišljujočemu dijaku omogočiti lastno ubeseditev misli, ne le (ne)strinjanje z vnaprej pripravljenimi predlogi.

- Glede na dejstvo, da so zgledi navedeni tudi pri precej lažjih vajah, bi dala kakšnega tudi na str. 35 pri nalogi 5 (gre za nalogo z dopolnjevanjem, nato pa povezovanje dveh povedi z vezniki po lastni izbiri).

Raven zahtevnosti

Menim, da so besedišče in besedila v učbeniku ustrezna na platnicah navedeni ravni (*Upper Intermediate*), čeprav je najti v učbeniku tudi nekaj manj zahtevnih vaj, npr. nalogo, kjer naj kandidat v stavkih poišče (eno) besedo na napačnem mestu, pa četrto vprašanje pri nalogi, kjer dijak išče izraze z aliteracijo (sama naloga mi je sicer zelo všeč, a poznavanje izraza *brown bear* sodi na nižjo raven poznavanja jezika - res pa je besedilo, v katerem najdemo izraz, zahtevnejše).

Če na učbeniška gradiva pogledam še skozi drugo prizmo: kot je zaenkrat pokazal projekt »Umestitev izpitov iz angleščine v Skupni evropski referenčni okvir za jezike«, ki je potekal na Državnem izpitnem centru (2008 – 2010), se zahtevnost posameznih pol pri izpitu iz angleščine pri splošni maturi giblje približno okrog ravni B2. Gradiv v učbeniku seveda ne morem zanesljivo oceniti kar s pomočjo palca – delo v okviru omenjenega projekta je pokazalo, da gre pri umeščanju gradiv za delo za skupino standardiziranih strokovnjakov. A če nekoliko neresno to vendarle poskušam in si kot merilo pogledam opisnike za omenjeno raven v obeh relevantnih publikacijah Sveta Evrope, *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment* (2001) in *Relating Language Examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR). A Manual*. (2009), potem lahko ugotovim, da verjetno velja, da:

- kandidat, ki uspešno konča šolanje ob predloženem učbeniku, pokaže relativno visoko stopnjo obvladovanja slovnčnih struktur;
- kandidat, ki uspešno konča šolanje ob predloženem učbeniku, lahko spontano izraža svoje mnenje, obenem zmore prebroditi morebitne težave ob manjkajočem besedišču;
- kandidat, ki uspešno konča šolanje ob predloženem učbeniku, zna in zmore izbrati ustrezno formalne oz. neformalne načine izražanja;
- kandidat, ki uspešno konča šolanje ob predloženem učbeniku, zmore razbrati glavno sporočilo v kompleksnejših časopisnih člankih, sodobni književnosti v angleščini;
- kandidat, ki uspešno konča šolanje ob predloženem učbeniku, zmore razumeti tudi navodila, zna pridobiti informacije – zna pa si pomagati tudi s priročniki, slovarji, dodatno literaturo;
- kandidat, ki uspešno konča šolanje ob predloženem učbeniku, si pridobi širok nabor besedišča, ki mu omogoča komunikacijo o večini splošnih tem.

(Ker gradiv, ki so namenjena poslušanju, nisem imela na razpolago, sem se tu namenoma izognila opisnikom, ki so namenjena slušnim zmožnostim in spretnostim.)

Zaključek

Po pregledu gradiv za učbenik avtorice Joanne Collie *Way Up Upper Intermediate* ugotavljam, da bo učbenik primeren za uporabo v tretjem in četrtem letniku gimnazije. Priporočam ga v potrditev.

Veronika Rot Gabrovec